

ІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

А. С. Русанов, аспірант, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, rusanov1996@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0000-0687-9472>

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є системний, процесний та ризик-орієнтований підходи до управління підприємством. У роботі використано методи теоретичного узагальнення та наукової абстракції – для уточнення сутності інтеграції ризик-менеджменту та економічної безпеки; системного аналізу – для дослідження взаємозв'язків між складовими системи управління ризиками та економічною безпекою; порівняльного аналізу – для оцінювання існуючих підходів до управління ризиками; моделювання – для розроблення інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства.

Результати. У результаті дослідження обґрунтовано необхідність інтеграції системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства в умовах високої невизначеності зовнішнього середовища. Визначено сутність та ключові принципи інтегрованого підходу до управління ризиками і забезпечення економічної безпеки. Проаналізовано взаємозв'язок між процесами ризик-менеджменту та функціональними складовими економічної безпеки підприємства. Розроблено авторську модель інтегрованої системи, яка поєднує моніторинг середовища, ідентифікацію та оцінювання ризиків, інформаційно-аналітичну підтримку, прийняття управлінських рішень, ризик-контролінг та оцінювання результативності заходів безпеки.

Новизна. Наукова новизна дослідження полягає у розробленні концептуальної моделі інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства, яка забезпечує узгодження процесів управління ризиками з функціональними складовими економічної безпеки. Удосконалено теоретичні положення щодо змісту та механізму інтеграції ризик-менеджменту й економічної безпеки на основі комплексного врахування сучасних економічних, цифрових та безпекових викликів.

Практична значущість. Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованої інтегрованої системи суб'єктами господарювання для підвищення ефективності управління ризиками, своєчасного виявлення та нейтралізації загроз, зміцнення економічної безпеки, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Результати дослідження можуть бути використані також у наукових розробках та освітньому процесі з питань ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємств.

Ключові слова: ризик-менеджмент, економічна безпека підприємства, інтеграція систем управління, управління ризиками, ризик-контролінг, адаптивне управління, цифровізація, конкурентоспроможність, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки характеризується значним зростанням рівня невизначеності та нестабільності господарського середовища. Глобалізаційні процеси, цифровізація економічних відносин, військові конфлікти, геополітичні трансформації, кіберзагрози, інфля-

ційні процеси та порушення логістичних ланцюгів формують нові виклики для функціонування підприємств. За таких умов особливого значення набуває забезпечення економічної безпеки як необхідної передумови стабільного розвитку суб'єктів господарювання.

Традиційні підходи до управління економічною безпекою переважно орієнтовані на реагування на вже існуючі загрози та усунення їх наслідків. Водночас сучасні умови вимагають переходу до проактивних механізмів управління, здатних забезпечити своєчасне виявлення ризиків та запобігання виникненню кризових ситуацій. У цьому контексті ризик-менеджмент виступає одним із ключових інструментів формування ефективної системи економічної безпеки підприємства.

Практика діяльності українських та зарубіжних підприємств свідчить про те, що системи ризик-менеджменту та економічної безпеки часто функціонують відокремлено одна від одної. Така ситуація призводить до дублювання управлінських функцій, неефективного використання ресурсів, недостатньої координації процесів моніторингу загроз та прийняття управлінських рішень. У результаті знижується здатність підприємства оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати належний рівень стійкості.

Особливої актуальності проблема інтеграції систем ризик-менеджменту та економічної безпеки набуває в умовах цифрової трансформації бізнесу, коли підприємства стикаються з новими видами ризиків, пов'язаних із використанням цифрових технологій, обробкою великих масивів даних, автоматизацією бізнес-процесів та кібербезпекою. Водночас зростає потреба у формуванні єдиного інформаційно-аналітичного середовища, яке забезпечувало б комплексне управління ризиками та загрозами економічної безпеки.

У зв'язку з цим виникає необхідність наукового обґрунтування концептуальних засад інтеграції системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства, а також розроблення відповідного управлінського інструментарію, здатного забезпечити підвищення рівня захищеності підприємства та його конкурентоспроможності в умовах невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються високим рівнем невизначеності, посиленням впливу зовнішніх і вну-

трішніх загроз, цифровізацією бізнес-процесів та необхідністю забезпечення стійкого розвитку суб'єктів господарювання. За таких умов особливої актуальності набувають питання інтеграції системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства як взаємопов'язаних складових сучасного управління.

Теоретичні засади економічної безпеки підприємства та сучасні підходи до визначення її сутності висвітлено у працях В. Є. Калинюка [1], В. А. Панченка [2], Р. П. Шкрібеня, Ю. А. Квашини та Я. Є. Полозкова [3]. Автори розглядають економічну безпеку як комплексну систему захисту ресурсного потенціалу підприємства, що забезпечує його стабільне функціонування та здатність протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам. При цьому акцентується увага на необхідності адаптивного реагування на зміни зовнішнього середовища та підвищенні рівня управлінської гнучкості.

Вагомий внесок у розвиток ризик-орієнтованого підходу до забезпечення економічної безпеки зробили Л. Л. Гриценко, І. О. Кожуш-ко, В. О. Чепурко та Г. Б. Перепеліцин [4], Н. Ю. Захарова [5], Ю. Є. Дуднева та О. О. Артем'єв [6]. У їхніх дослідженнях ризик-менеджмент розглядається як системоутворюючий елемент управління економічною безпекою, що забезпечує своєчасне виявлення, оцінювання та нейтралізацію ризиків, здатних негативно впливати на результати діяльності підприємства.

Питання інтеграції управління ризиками до системи економічної безпеки досліджуються О. Фетісовим, А. Кузьмичем та В. Водкевичем [7], А. Штангретом, М. Караїм та О. Караїмом [8], К. Мех. Науковці доводять, що ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від здатності керівництва інтегрувати процеси ризик-менеджменту в систему стратегічного управління та забезпечення економічної безпеки.

Методичні аспекти оцінювання економічної безпеки підприємств розкрито у працях О. П. Ківшика [9], А. Мілки, О. Артюх-Пасюти та Ж. Кононенко [10], Г. М. Коптевої [11]. Автори пропонують різноманітні підходи до оцінювання рівня економічної без-

пеки, обґрунтовують необхідність використання інтегральних показників та комплексних моделей аналізу ризиків і загроз.

Особливості використання цифрових технологій та контролінгу в системі економічної безпеки досліджують В. Є. Василега [12] та В. Й. Бакай. У роботах авторів доведено, що цифровізація процесів моніторингу, аналізу та прогнозування ризиків сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень і забезпечує своєчасне реагування на загрози економічній безпеці підприємства.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених окремим аспектам економічної безпеки та ризик-менеджменту, питання формування єдиної інтегрованої системи управління ризиками та економічною безпекою підприємства залишаються недостатньо дослідженими. Потребують подальшого наукового обґрунтування механізми взаємодії зазначених підсистем, інструменти інформаційної інтеграції та підходи до формування єдиного управлінського середовища, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Метою статті є дослідження теоретичних засад інтеграції системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства шляхом обґрунтування концептуальних положень формування єдиного управлінського механізму виявлення, оцінювання та нейтралізації ризиків і загроз, що впливають на стійкість функціонування та стратегічний розвиток суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються високим рівнем невизначеності, динамічністю зовнішнього середовища та посиленням впливу різноманітних ризиків на результати господарської діяльності. Глобалізаційні процеси, цифрова трансформація економіки, воєнні загрози, інфляційні коливання, порушення логістичних ланцюгів та зростання конкурентного тиску формують нові виклики для системи управління підприємством, що актуалізує необхідність удосконалення механізмів забезпечення його економічної безпеки [1–3].

У сучасній науковій літературі економічна безпека підприємства розглядається не лише як стан захищеності ресурсів, активів та економічних інтересів від внутрішніх і

зовнішніх загроз, а й як складна адаптивна система управління, спрямована на забезпечення стійкого функціонування та довгострокового розвитку суб'єкта господарювання [1–3]. Такий підхід відображає перехід від реактивної моделі захисту до проактивної моделі управління, орієнтованої на своєчасне виявлення загроз і формування відповідних управлінських рішень.

Важливим інструментом реалізації зазначених завдань виступає ризик-менеджмент, який забезпечує системне виявлення, аналіз, оцінювання та контроль ризиків, що впливають на діяльність підприємства [4–6]. За сучасних умов ризик доцільно розглядати не лише як джерело потенційних втрат, але й як фактор формування управлінських можливостей, пов'язаних із підвищенням адаптивності та конкурентоспроможності підприємства [6–8]. Саме тому ризик-менеджмент дедалі частіше інтегрується у стратегічні та операційні процеси управління, перетворюючись на один із ключових елементів системи економічної безпеки.

Порівняльний аналіз наукових підходів свідчить, що ризик-менеджмент та економічна безпека мають спільну цільову спрямованість, яка полягає у забезпеченні стабільності функціонування підприємства та досягненні його стратегічних цілей [4; 6; 7]. Водночас економічна безпека охоплює більш широкий спектр завдань, пов'язаних із захистом ресурсного потенціалу, підтриманням фінансової стійкості, інформаційної захищеності, кадрової стабільності та ринкової конкурентоспроможності підприємства [1–3]. У зв'язку з цим ризик-менеджмент доцільно розглядати як функціональну складову системи економічної безпеки, що забезпечує своєчасне виявлення та нейтралізацію ризиків і загроз.

Інтеграція ризик-менеджменту та економічної безпеки передбачає формування єдиного інформаційно-аналітичного середовища, у межах якого процеси моніторингу, оцінювання ризиків, аналізу загроз та прийняття управлінських рішень функціонують як взаємопов'язані елементи цілісної системи управління [6; 7; 12]. Такий підхід дозволяє підвищити оперативність реагування на зміни зовнішнього середовища, уникнути

дублювання функцій між структурними підрозділами та забезпечити більш ефективне вико-ристання ресурсів підприємства [3; 4].

Важливою перевагою інтегрованого підходу є його орієнтація на превентивне управління. На відміну від традиційних механізмів забезпечення економічної безпеки, які здебільшого спрямовані на реагування після реалізації загроз, ризик-орієнтоване управління забезпечує можливість прогнозування негативних сценаріїв та розроблення превентивних заходів ще до виникнення кризових ситуацій [4; 5; 8]. Це створює передумови для підвищення рівня стійкості підприємства до дестабілізуючих впливів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Особливого значення в умовах невідомості набуває концепція адаптивного управління, яка передбачає здатність системи управління оперативно трансформувати механізми прийняття рішень відповідно до змін зовнішнього середовища [1; 7; 12]. Адаптивність забезпечує не лише протидію ризикам і загрозам, а й ефективне використання нових можливостей розвитку, що виникають у процесі трансформації економічного середовища.

Узагальнення результатів проведеного дослідження дозволило визначити інтеграцію ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства як процес поєднання організаційних, інформаційних, аналітичних та управлінських механізмів, спрямованих на забезпечення своєчасного виявлення, оцінювання та нейтралізації ризиків і загроз з метою підтримання належного рівня економічної безпеки та забезпечення сталого розвитку підприємства. Методичною основою такої інтеграції виступають принципи системності, комплексності, адаптивності, превентивності, стратегічної орієнтації, інформаційної узгодженості та безперервного моніторингу [1; 4; 12].

З метою практичної реалізації зазначених положень запропоновано авторську модель інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства (рис. 1), яка ґрунтується на поєднанні ризик-орієнтованого та безпекового підходів до управління підприємством [4; 6; 7]. Запропонована модель відображає логіку функціонування інтегрованої системи та забезпечує

взаємозв'язок між процесами моніторингу середовища, ідентифікації та оцінювання ризиків, прийняття управлінських рішень, контролю результативності заходів та забезпечення економічної безпеки підприємства.

Запропонована модель відображає логіку функціонування інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства. Її побудова ґрунтується на положенні про те, що забезпечення економічної безпеки є результатом ефективного управління ризиками, які виникають під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [4; 6; 7].

Початковим етапом функціонування системи виступає моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Основним завданням цього етапу є своєчасне виявлення змін, здатних впливати на рівень економічної безпеки. До зовнішніх факторів належать макроекономічні процеси, політична нестабільність, зміни законодавства, цифрові трансформації, воєнні загрози та конкурентний тиск [2; 8]. Внутрішні фактори охоплюють фінансовий стан підприємства, рівень технологічного розвитку, кадровий потенціал, ефективність бізнес-процесів та якість корпоративного управління [1; 3; 10].

Наступним етапом є ідентифікація ризиків та загроз. На цьому етапі здійснюється визначення потенційних джерел небезпеки, які можуть негативно вплинути на діяльність підприємства. Особливість інтегрованого підходу полягає в тому, що ризики розглядаються через призму їх можливого впливу на окремі складові економічної безпеки [4; 5].

Після ідентифікації здійснюється оцінювання ризиків шляхом визначення ймовірності їх виникнення та масштабів можливих наслідків. Результати оцінювання формують інформаційну основу для прийняття управлінських рішень щодо реагування на ризики. При цьому використовуються як якісні, так і кількісні методи аналізу ризиків, що дозволяє забезпечити обґрунтованість управлінських рішень [9; 10; 11].

Ключовим елементом моделі виступає управлінський центр інтеграції ризик-менеджменту та економічної безпеки. Його функції полягають у координації діяльності структурних підрозділів підприємства, формуванні єдиної політики управління ризиками,

розподілі ресурсів та контролі виконання заходів безпеки. Саме цей центр забезпечує інтеграцію інформаційних потоків та узгодження управлінських рішень між різними функціональними напрямками діяльності підприємства [6; 7; 12].

Особливістю запропонованої моделі є її орієнтація на функціональні складові економічної безпеки. До них віднесено фінансову, кадрову, інформаційну, виробничу, інвестиційну, інноваційну та маркетингову безпеку. Кожна із зазначених складових має власний

набір ризиків, індикаторів оцінювання та механізмів реагування [1; 2; 10].

На основі результатів аналізу формуються управлінські рішення щодо мінімізації ризиків та нейтралізації загроз. До складу відповідних заходів можуть входити диверсифікація діяльності, страхування ризиків, створення резервних фондів, модернізація інформаційних систем, підвищення кваліфікації персоналу, удосконалення внутрішнього контролю та впровадження сучасних цифрових технологій управління [5].

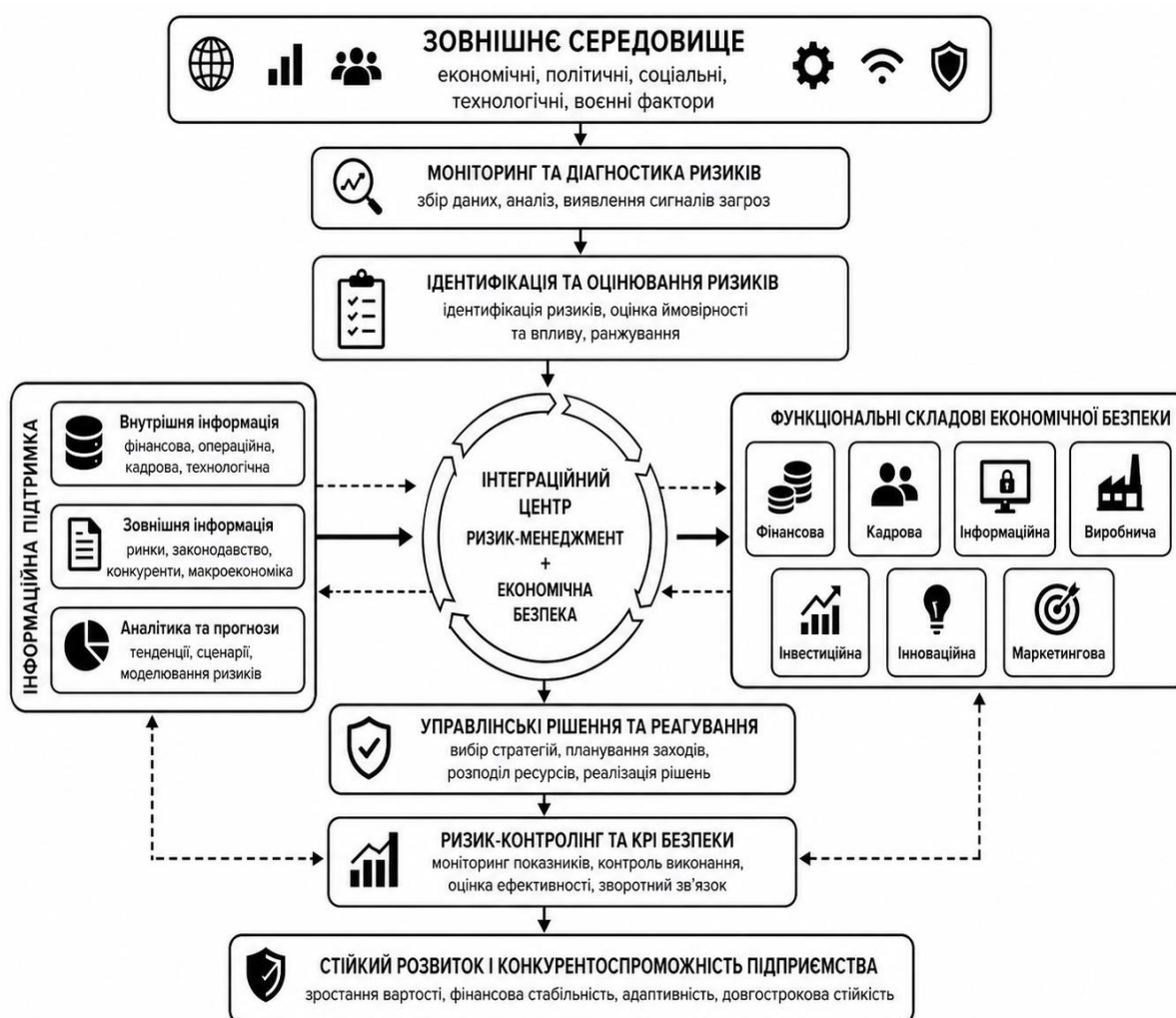

Рис. 1. Модель інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства

Джерело: сформовано автором самостійно

Ефективність інтеграції ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства значною мірою визначається якістю управлінського інструментарію, який використовується для виявлення, оцінювання, контролю та мінімізації ризиків. У сучасних умовах

управлінський інструментарій повинен забезпечувати не лише реагування на загрози, а й підтримувати процес прийняття стратегічних рішень, спрямованих на забезпечення довгострокової стійкості підприємства [4; 7; 12].

У межах інтегрованої системи першочергове значення мають інструменти стратегічного аналізу середовища функціонування підприємства. До цієї групи належать SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, сценарне планування, форсайт-дослідження та метод експертних оцінок. Використання зазначених інструментів дозволяє визначити потенційні джерела ризиків та загроз ще на етапі стратегічного планування [5; 8].

На етапі ідентифікації ризиків ефективними є методи побудови карт ризиків, ризик-реєстрів, причинно-наслідкового аналізу та метод «мозкового штурму». Їх застосування забезпечує систематизацію інформації щодо потенційних ризиків та дозволяє формувати єдину базу ризиків підприємства [4; 5]. Для

оцінювання ризиків доцільно використовувати поєднання якісних та кількісних методів аналізу, зокрема матриці ризиків, метод Делфі, експертні оцінки, сценарний аналіз, моделювання Монте-Карло та економіко-математичне моделювання [9; 10; 11]. У межах дослідження запропоновано структуру управлінського інструментарію інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства (табл. 1).

Запропонований інструментарій забезпечує взаємозв'язок між усіма етапами управління ризиками та економічною безпекою підприємства. Його використання сприяє формуванню замкнутого циклу управління, в якому результати контролю та оцінювання стають основою для подальшого вдосконалення системи [4; 6; 12].

Таблиця 1

Управлінський інструментарій інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства

Етап управління	Основні інструменти	Результат застосування
Моніторинг середовища	PESTEL-аналіз, SWOT-аналіз, конкурентний аналіз	Виявлення факторів ризику
Ідентифікація ризиків	Ризик-реєстр, експертні оцінки, карта ризиків	Формування бази ризиків
Оцінювання ризиків	Матриця ризиків, сценарний аналіз, Монте-Карло	Визначення пріоритетних ризиків
Прийняття рішень	Дерево рішень, багатокритеріальний аналіз	Вибір оптимального варіанта реагування
Реалізація заходів	Програми управління ризиками, внутрішній контроль	Мінімізація негативних наслідків
Контроль і моніторинг	КРІ безпеки, аудит, ризик-контролінг	Оцінювання ефективності системи

Важливим елементом інтегрованої системи виступає ризик-контролінг, який поєднує функції моніторингу, аналізу та інформаційного забезпечення управлінських рішень. На відміну від традиційного контролю, ризик-контролінг орієнтований не лише на виявлення відхилень від планових показників, а й на прогнозування потенційних загроз та оцінювання їх впливу на економічну безпеку підприємства [6; 12].

У сучасних умовах особливого значення набуває цифровізація процесів управління ризиками та економічною безпекою. Використання систем Business Intelligence, технологій Big Data, штучного інтелекту та

машинного навчання дозволяє значно підвищити швидкість обробки інформації, якість аналітичних висновків та оперативність прийняття управлінських рішень [12].

Одним із перспективних напрямів розвитку інтегрованих систем є впровадження цифрових платформ управління ризиками, які забезпечують автоматизацію процесів моніторингу ризиків, формування звітності, оцінювання рівня економічної безпеки та контролю виконання заходів реагування [5].

Суттєвою перевагою запропонованого підходу є можливість формування системи ключових показників ефективності, які дозволяють оцінювати результативність функціонування інтегрованої системи. До таких

показників можуть належати рівень ризиковості діяльності, індекс економічної безпеки, коефіцієнт фінансової стійкості, рівень інформаційної захищеності, швидкість реагування на загрози та ефективність заходів мінімізації ризиків [9; 10; 11].

Практика діяльності українських підприємств свідчить про те, що в багатьох випадках процеси управління ризиками та забезпечення економічної безпеки здійснюються різними структурними підрозділами без належної координації між ними. У результаті виникає дублювання функцій, збільшуються витрати на управління, сповільнюється процес прийняття рішень та знижується ефективність реагування на загрози. Саме тому впровадження інтегрованої системи повинно передбачати не механічне об'єднання окремих функцій, а формування якісно нового управлінського механізму, орієнтованого на забезпечення стійкого розвитку підприємства [6; 7; 8].

Запропонована інтегрована система передбачає послідовну реалізацію комплексу організаційних, інформаційних, аналітичних та управлінських заходів. На першому етапі здійснюється діагностика існуючого стану системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства. Основною метою цього етапу є визначення рівня зрілості управлінських процесів, виявлення слабких місць у системі контролю ризиків та оцінювання ефективності існуючих механізмів забезпечення безпеки [3; 4; 10].

На другому етапі формується нормативно-організаційна база інтегрованої системи. Зокрема, розробляються внутрішні регламенти управління ризиками, політика економічної безпеки, порядок інформаційної взаємодії між структурними підрозділами, а також визначаються відповідальні особи та центри відповідальності за окремими напрямками управління ризиками [5; 7].

Третій етап передбачає впровадження інформаційно-аналітичної підсистеми. У сучасних умовах ефективного функціонування інтегрованої системи неможливе без використання цифрових технологій. Інформаційно-аналітична підсистема повинна забезпечувати автоматизований збір даних, їх обробку, аналіз та формування аналітичної звітності для керівництва підприємства [12].

На четвертому етапі здійснюється інтеграція процесів управління ризиками до стратегічного та оперативного управління підприємством. У цьому випадку результати оцінювання ризиків використовуються під час розроблення стратегічних планів розвитку, формування інвестиційної політики, управління ресурсами та прийняття управлінських рішень. Такий підхід забезпечує узгодження цілей економічної безпеки із загальною стратегією розвитку підприємства [6; 7; 8].

У результаті проведеного дослідження встановлено, що впровадження інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки сприяє досягненню синергетичного ефекту. Він проявляється у підвищенні ефективності управління, скороченні витрат на реалізацію безпекових заходів, покращенні координації між структурними підрозділами та зростанні загального рівня економічної безпеки підприємства [4; 6; 7].

Актуальність запропонованого підходу полягає в обґрунтуванні концепції інтегрованого управління ризиками та економічною безпекою як єдиної управлінської системи, що поєднує процеси моніторингу, ідентифікації, оцінювання та контролю ризиків із механізмами забезпечення економічної безпеки підприємства. На відміну від існуючих підходів, запропонована модель передбачає формування єдиного інформаційно-аналітичного середовища та використання ризик-орієнтованих індикаторів оцінювання економічної безпеки.

Таким чином, розроблений підхід надасть можливість його використання підприємствами різних галузей економіки для підвищення ефективності управління ризиками, зміцнення економічної безпеки та забезпечення стійкого розвитку в умовах невизначеності та нестабільності зовнішнього середовища.

Висновки. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано доцільність інтеграції системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства як важливого напрямку підвищення ефективності управління в умовах нестабільності зовнішнього середовища, цифрової трансформації економіки та зростання рівня невизначеності.

Встановлено, що традиційний підхід до забезпечення економічної безпеки, який ґрунтується переважно на реагуванні на вже реалізовані загрози, не забезпечує належного рівня адаптивності підприємства до сучасних викликів. Натомість інтеграція ризик-менеджменту та економічної безпеки дозволяє сформувати проактивну систему управління, орієнтовану на своєчасне виявлення ризиків, прогнозування їх наслідків та запобігання виникненню кризових ситуацій.

У ході дослідження уточнено економічний зміст процесу інтеграції ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства, який запропоновано розглядати як процес об'єднання організаційних, інформаційних, аналітичних та управлінських механізмів, спрямованих на забезпечення стійкого розвитку підприємства шляхом ідентифікації, оцінювання та нейтралізації ризиків і загроз. Визначено, що ефективність інтегрованої системи базується на принципах системності, комплексності, адаптивності, превентивності, безперервності моніторингу, стратегічної орієнтації та інформаційної узгодженості.

Особливу цінність дослідження становить розроблена авторська модель інтегрованої системи ризик-менеджменту та економічної безпеки підприємства, яка забезпечує взаємозв'язок між процесами моніторингу середовища, ідентифікації ризиків, оцінювання загроз, прийняття управлінських рішень та контролю їх ефективності. На відміну від існуючих підходів, запропонована модель передбачає функціонування єдиного координаційного центру управління ризиками та економічною безпекою, що сприяє підвищенню оперативності реагування на загрози та покращенню координації між структурними підрозділами підприємства.

Запропоновано управлінський інструментарій інтегрованої системи, який охоплює методи стратегічного аналізу, інструменти ідентифікації та оцінювання ризиків, механізми ризик-контролінгу, систему ключових показників ефективності та сучасні цифрові технології підтримки управлінських рішень. Встановлено, що застосування такого інструментарію забезпечує підвищення якості управлінських рішень та сприяє зміцненню економічної безпеки підприємства.

Практична реалізація запропонованих положень сприятиме підвищенню ефективності управління ризиками, зміцненню економічної безпеки, зростанню конкурентоспроможності та забезпеченню сталого розвитку підприємств в умовах високого рівня невизначеності та динамічних змін зовнішнього середовища.

Література

1. Калинюк В.С. Сучасні наукові підходи до визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства». *Бізнес Інформ*. 2022. № 12. С. 221-228. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-221-228>
2. Панченко В.А. Системні характеристики, фактори та загрози економічній безпеці підприємств. *Бізнес Інформ*. 2023. № 9. С. 162-167. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-162-167>
3. Шкрібень Р.П., Квашина Ю.А., Полозков Я.Є. Теоретичне підґрунтя управління фінансово-економічною безпекою бізнес-процесів підприємства. *Бізнес Інформ*. 2022. № 9. С. 114-120. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-9-114-120>
4. Гриценко Л.Л., Кожушко І.О., Чепурко В.О., Перепеліцин Г.Б. Ризик-орієнтоване управління в системі економічної безпеки корпоративного підприємства. *Бізнес Інформ*. 2023. №8. С. 281-288. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-281-288>
5. Захарова Н.Ю. Управління ризиками на підприємстві: сутність, підходи та методи. *Бізнес Інформ*. 2023. № 1. С. 203-209. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-203-209>
6. Дуднева Ю.Є., Артем'єв О.О. Ризик-менеджмент як системоутворюючий елемент управління економічною безпекою підприємства. *Економіка та суспільство*. 2025. №82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-50>
7. Фетісов О., Кузьмич А., Водкевич В. Інтеграція управління ризиками в стратегії економічної безпеки: основа підвищення стійкості організації. *Економіка та суспільство*. 2024. №68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-157>
8. Штангрет А., Караїм М., Караїм О. Безпекові аспекти застосування ризик-орієнтованого управління підприємством в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. №60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-8>
9. Ківшик О.П. Критичний аналіз методичних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємств стратегічного значення. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 4. С. 159-166. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-4-23>
10. Milka A., Artyukh-Pasiuta O., Kononenko Z. Methodological approaches to assessing the level of economic security of the enterprise. *Economics, Finance and Management Review*. 2023. № 4. Pp. 20-30. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2023-4-20-30>
11. Коптева Г.М. Особливості формування методичного забезпечення оцінювання економічної

безпеки підприємства. *Економічний простір*. 2020. № 159. С. 66-71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/159-13>

12. Васи́лега В.Є. Контролінг в системі забезпечення економічної безпеки підприємства в процесі адаптації до умов циклічної економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. №66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-17>

References

1. Kalyniuk, V.Ye. (2022). Suchasni naukovi pidkhody do vyznachennia sutnosti poniattia «ekonomichna bezpeka pid-priemstva». *Biznes Inform*, (12), 221-228. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-221-228>

2. Panchenko, V.A. (2023). Systemni kharakterystyky, faktory ta zahrozy ekonomichnii bezpetsi pidpriemstv. *Biznes Inform*, (9), 162-167. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-162-167>

3. Shkreben, R.P., Kvashyna, Yu.A., & Polozkov, Ya.Ye. (2022). Teoretychne pidgruntia upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu biznes-protseviv pidpriemstva. *Biznes Inform*, (9), 114-120. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-9-114-120>

4. Hrytsenko, L.L., Kozhushko, I.O., Chepurko, V.O., & Perepelitsyn, H.B. (2023). Ryzyk-orientovane upravlinnia v sys-temi ekonomichnoi bezpeky korporatyvnoho pidpriemst-va. *Biznes Inform*, (8), 281-288. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-281-288>

5. Zakharova, N.Yu. (2023). Upravlinnia ryzykamy na pidpriemstvi: sutnist, pidkhody ta metody. *Biznes Inform*, (1), 203-209. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-203-209>

6. Dudnieva, Yu.Ye., & Artemiev, O.O. (2025). Ryzyk-menedzhment yak systemoutvoriuiuchy element

upravlin-nia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva. *Ekonomika ta suspilstvo*, (82). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-80>

7. Fetisov, O., Kuzmych, A., & Vodkevych, V. (2024). Intehratsiia uprav-linnia ryzykamy v stratehii ekonomichnoi bezpeky: osnova pidvyshchennia stiikosti orhanizatsii. *Ekonomika ta suspilstvo*, (68). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-157>

8. Shtanhret, A., Karaim, M., & Karaim, O. (2024). Bezpekovi aspekty zastosuvannia ryzyk-orientovanoho upravlinnia pidpriyemstvom v umovakh voien-noho stanu. *Ekonomika ta suspilstvo*, (60). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-8>

9. Kivshyk, O.P. (2022). Krytychnyi analiz metodychnykh pidkhodiv do otsiniuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpry-yemstv stratehichnoho znachennia. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, T.7, (4), 159-166. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-4-23>

10. Milka, A., Artyukh-Pasiuta, O., & Koononenko, Z. (2023). Methodological approaches to assessing the level of economic security of the enterprise. *Economics, Finance and Management Review*, (4), 20-30. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2023-4-20-30>

11. Koptieva, H.M. (2020). Osoblyvosti formuvannia metodychnoho zabezpechennia otsiniuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. *Ekonomichniy prostir*, (159), 66-71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/159-13>

12. Vasyleha, V.Ye. (2024). Kontrolinh v sys-temi za-bezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v protse-si adaptatsii do umov tsyklichnoi ekonomiky. *Ekonomika ta suspilstvo*, (66). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-17>

INTEGRATION OF RISK MANAGEMENT SYSTEM AND ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE

A. S. Rusanov, Post-graduate Student, V. N. Karazin Kharkiv National University

Methods. The methodological basis of the study is the systemic, process and risk-oriented approaches to enterprise management. The work uses the methods of theoretical generalization and scientific abstraction – to clarify the essence of the integration of risk management and economic security; system analysis – to study the relationships between the components of the risk management system and economic security; comparative analysis – to evaluate existing approaches to risk management; modeling – to develop an integrated system of risk management and economic security of an enterprise.

Results. As a result of the study, the need for the integration of the risk management system and economic security of an enterprise in conditions of high uncertainty of external environment is substantiated. The essence and key principles of the integrated approach to risk management and ensuring economic security are determined. The relationship between risk management processes and functional components of the economic security of an enterprise is analyzed. An author's model of an integrated system has been developed, which combines environmental monitoring, risk identification and assessment, information and analytical support, management decision-making, risk control and assessment of the effectiveness of security measures.

Novelty. The scientific novelty of the study lies in the development of a conceptual model of an integrated system of risk management and economic security of an enterprise, which ensures the coordination of risk management processes with the functional components of economic security. Theoretical provisions on the content and mechanism of integration of risk management and economic security have been improved based on comprehensive consideration of modern economic, digital and security challenges.

Practical value. The practical significance of the results obtained lies in the possibility of using the proposed integrated system by business entities to increase the effectiveness of risk management, timely detection and neutralization of threats, strengthening economic security, increasing competitiveness and ensuring sustainable development of the enterprise in an unstable external environment. The results of the research can also be used in scientific developments and the educational process on risk management and economic security of enterprises.

Keywords: risk management, economic security of an enterprise, integration of management systems, risk management, risk controlling, adaptive management, digitalization, competitiveness, sustainable development.

Стаття надійшла до редакції 29.05.26 р.

Прийнята до публікації 14.06.26 р.

Дата публікації 30.06.26 р.